

---

מקורות

---

וממכר כמו מכירת חפץ לאדם אחר, וכך נקט שם המג"א (סי' טו), ועיין ביש"ש ביצה (פ"ה סי' ח).

לפיכך למסקנה, לגבי 50 השי"ח: ראובן הקונה פטור מלשלם את מה שהתחייב, כי ההתחייבות שלו הינה בגדר נדר בלבד, וקיי"ל שבנדרים הולכים אחרי כוונת הנדר, והרי דעת כל נדר היא, שרק אם הוא או אדם אחר שהוא יכבד אותו יעלו לתורה רק אז הוא ישלם את הסכום שנדר, משא"כ בנידון כמו שלנו שאדם אחר לקח ממנו את העליה בעל כרחו - כי על דעת כן הוא לא נדרר לביהכניס. ואין זה דומה למי שקנה בקנין גמור חפץ מסויים ולאחר הקנין נגנב ממנו החפץ, שיצטרך הקונה בכל זאת לשלם את מחירו למוכר. כי כאן הגניבה היתה לאחר הקנין, נמצא שבעת נגב חפץ ששייך כבר לקונה, ומזלו של הקונה גרם לכך, לפיכך חייב הקונה לשלם למוכר עבור החפץ שקנה ממנו. משא"כ בנדר, שם - ההתחייבות תלויה בדעת הנדרר בלבד, לכן מראש דעתו להתחייב לשלם לביהכניס רק אם בפועל הוא או הבא מטעמו יעלה לתורה, נמצא שחיוב הנדר חל רק לאחר שעלה לתורה.

כמו כן, שמעון החוטף ג"כ אינו חייב לשלם לביהכניס את הסכום הנ"ל, מכיון שאין זה תמורת שוויות הממונית של העליה, מאחר שגם לאחר "הקניה" של ראובן נשארה לשמעון אותה בעלות וזכות בעליה כמו שיש כעת לראובן כדברי הרא"ש שהובא לעיל, לפיכך נמצא שכל הדבר שמחייב את ה-50 שי"ח הינו רק מחמת הנדר, והרי שמעון לא נדר כלום. ופשוט שאין לחייבו לשלם לראובן את הסכום הנ"ל - כי הרי ראובן פטור מלשלם את הסכום לביהכניס כפי שנתבאר.

אמנם היש"ש בבי"ק פרק החובל (סי' ט') כתב, שבזמן הזה שנהגו לקנות עליות תמורת כסף, אי"כ יש לזה דין קנין מדין סיטומתא. אבל כבר הכריע השי"ח בחו"מ (סוף סי' שפב) שאין דברי היש"ש מוכרחים והעיקר כר"ת ודעימיה. כמו כן גם היש"ש כתב שם, שהחוטף חייב לשלם לקונה רק י' זהובים בגלל שלקח ממנו את המצוה, אבל לא חייב אותו לשלם את הסכום שקנה בו הראשון את העליה. אי"כ בנידון דנן שברך החוטף בקול, ויכל הקונה לענות אמן, גם לפי היש"ש פטור החוטף אפילו אם היינו דנים דיני קנסות. וע"ש בשו"ע (סי' שפב) פרטים נוספים בהלכה זו.

נסיף עוד, שאין לחייב את החוטף לשלם לראובן שקנה את העליה עבור הכבוד שמנע ממנו בזה שחטף ממנו את העליה, כי אין לכבוד שוויות ממונית, ולכן דנו רבותינו